הפסיכולוגיה האנליטית של יונג – תיאוריה ומעשה

קרל גוסטב יונג - 26.7.1875 – 6.6.1961

פסיכיאטר ואנליטיקאי שוויצרי הוגה ויוצר הפסיכולוגיה האנליטית, אשר שורשיה הסתעפו מפסיכולוגיית מעמקים פסיכודינמית בה שימש הלא מודע תפקיד מרכזי. במקורה, נבעה תורת נפש זו מבית מדרשו הפסיכואנליטי של פרויד, אולם התפתחה והורחבה על ידי יונג אשר גילה בנוסף ללא מודע האישי אותו חקר פרויד גם את הלא מודע הקולקטיבי וסמליו, כמעצבים את מבוכי נפש האדם.

בראשית דרכו נטה יונג למדעים המדויקים וגם בהמשך חייו שקד תמיד להראות כיצד מחקריו העמוקים בנושאי תרבות ודת, אמנות ,פילוסופיה, אלכימיה ועוד, קשורים תמיד להיותו איש רפואה ומדע. אולם, לא ניתן היה לדעתו לרדת לעומק נבכי נפש האדם ולהבינה רק באמצעות חקירה מדעית, כי המדע לבדו לעולם לא השכיל לספק את התשובה. על רקע זה חל קרע גדול בין פרויד ליונג, למרות שבתחילת דרכם המשותפת ראה בו פרויד את ממשיכו הטבעי. מחשבותיו של יונג על מבנה הנפש והדינמיקה שלה הובילו אותו לחקר פילוסופי, דתי, תרבותי, אמנותי, וספרותי על משמעות הקשר בין אדם והיקום. מתוך הרחבות ענק אלו התפתחו הבנתו הקלינית וגישתו הטיפולית. מושגים אותם חקר יונג כגון לא מודע קולקטיבי, ארכיטיפ, מסע אינדיבידואציה ועוד רבים אחרים, משמשים היום כאבני יסוד בהבנה, בניתוח ובשיח על הנפש האישית והקולקטיבית. מרכזיות החלום וסמליו בטיפול האנליטי הפכו את הגישה הטיפולית היונגיאנית לפורצת דרך וייחודית.

יונג מצא הקבלות בין תהליכים המתוארים בכתבים מיסטיים לבין תהליכים נפשיים. הוא הקדיש שנים לחקר האלכימיה משום שלהבנתו תיאורי האלכימאים את המתרחש בעת עבודתם במרתפי המעבדות של העת העתיקה וימי הביניים עם חומרים שונים, היוו למעשה תיאורים מטפוריים וסמליים של תהליכי טרנספורמציה המתרחשים בנפש האדם בכלל ומהלך האנליזה הטיפולית בפרט.

יונג חקר וכתב על מפגש הנפש עם הנומינוזי, אותו " דבר" או " גורם " המצוי מעבר לתודעה ולהכרה ועל הפונקציה הדתית – הרליגיוזית המתקיימת ברבדים עמוקים בנפשו של כל אדם. מתוך הבנתו את דינמיקת הנפש הגיע למסקנה כי יעודה הוא התפתחותו הרוחנית של האדם, התפתחות המתרחשת בעיקר במחצית השנייה של חייו, אותה הוא כינה- תהליך האינדיבידואציה.

תהליך זה תאר יונג כמסע התפתחותי הנמשך לכל אורך חייו של אדם וייעודו- כוליות הנפש. מדובר בתהליך של הרחבת התודעה ואיחוד בין הניגודים בעולמו הפנימי של אדם המתחיל דרכו בילדות ועשוי להתרחב מאוד החל מאמצע החיים. זהו תהליך המביא לחיבור הניגודים לכדי

ישות שלמה, להגשמה ומימושו העצמי של האדם. תהליך זה עומד גם במרכזו של הטיפול האנליטי-היונגיאני.

יונג פיתח את מושג הלא מודע הקולקטיבי המכיל בתוכו את חוויות בני האדם והתרבויות המשתמרות מדור לדור, הוא חידש את מושג הארכיטיפ- תבנית או דפוס מולד בנפש, מהות פסיכולוגית כלל אנושית המייצרת דימויי תוכן אנושי בסיסי בעלי עוצמה רגשית גבוהה. דימויי ארכיטיפים אלה עולים בחלומות, בפנטזיות וביצירות אמנות, ומתגלים כסמלים באופן עצמאי, סמלים הנובעים ממבנים קולקטיביים בנפש .

על שפת הסמלים אמר יונג כי היא שפת הנפש וערכו ומעמדו של הסמל בחיי הנפש תפשו מקום מרכזי בהבנתו את מבנה הנפש והטיפול הנפשי. את מהויות הארכיטיפים השואפים להתממש ומעצבים את הקומפלקסים השולטים בנפש ראה יונג בו בזמן גם ככוח הדוחף להתפתחות האישיות, למימושה ויישום תכונותיה במציאות.